

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/29/29/97

WIEDZA O PROJEKTACH KONSTYTUCJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W związku z tym, że 24 lutego br. rozpoczęły się obrady Zgromadzenia Narodowego, w czasie których mają zapasć decyzje dotyczące konstytucji i planowanego referendum zatwierdzającego, prezentujemy najświeższe wyniki sondażu na ten temat¹. Analizy i rezultaty całego badania poświęconego konstytucji i referendum konstytucyjnemu przedstawimy w późniejszym terminie.

CZY OBECNY PARLAMENT POWINIEN UCHWALIĆ KONSTYTUCJĘ?

Publikowane ostatnio wyniki sondaży różnych ośrodków nie dają jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy - według Polaków - obecny parlament powinien uchwalić konstytucję czy też nie. CBOS bada tę kwestię od kilku lat, można więc prześledzić ewolucję poglądów społecznych na ten temat. Obecnie 61% badanych opowiada się za tym, aby konstytucję uchwalił obecny Sejm, mimo że nie są w nim reprezentowane głosy części wyborców. Poziom społecznej akceptacji konstytucyjnych uprawnień obecnego parlamentu jest zbliżony do tego, jaki miał on bezpośrednio po wyborach w 1993 roku, a wyraźnie wyższy (o 10 punktów procentowych) niż w październiku '95. Można przypuszczać, że istotniejsza dla respondentów jest pilność uchwalenia nowej ustawy zasadniczej, natomiast mniejsze znaczenie przywiązują oni do tego, kto to zrobi.

Tabela 1

w procentach

W obecnym Sejmie nie są reprezentowane głosy części wyborców. Czy w tej sytuacji obecny Sejm powinien uchwalić nową konstytucję czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	XI '93	X '95	II '97
Tak	63	51	61
Nie	18	23	21
Trudno powiedzieć	18	26	18

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (81) przeprowadzono w dniach 14-17 lutego '97 na 1151-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności kraju.

Nie oznacza to jednak bezwarunkowej akceptacji projektu konstytucji przyjętego przez obecny parlament. Niespełna połowa (47%) ankietowanych wolałaby mieć w referendum jakiś wybór niż tylko zaakceptować bądź odrzucić jeden projekt konstytucji. O tym, że badani nie znają procesu decyzyjnego, za pomocą którego ustalono obecny tryb uchwalania konstytucji, świadczy zbliżone poparcie dla trzech wymienionych sposobów zatwierdzania ustawy zasadniczej.

Tabela 2

w procentach

Czy wolał(a)by Pan(i), żeby w referendum społeczeństwo miało:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X '95*	II '97
- zatwierdzić bądź odrzucić <u>jeden</u> projekt konstytucji uchwalony przez parlament	23	21
- wybrać <u>jeden z dwóch</u> projektów konstytucji: przygotowany przez parlament i tzw. projekt obywatelski zgłoszony przez NSZZ „Solidarność”	49	27
- wybrać <u>jeden z siedmiu</u> projektów konstytucji zgłoszonych do Zgromadzenia Narodowego		20
Trudno powiedzieć	28	32

* W 1995 roku druga część pytania brzmiała: wybrać jeden z kilku projektów konstytucji przedstawionych przez posłów i innych polityków.

Można zatem sądzić, że preferencje dotyczące wyboru wynikają przede wszystkim z chęci zachowania w tej sprawie jak najszerszego zakresu podmiotowości obywatelskiej, w mniejszym zaś stopniu z zamiaru dopuszczenia pod głosowanie tego lub innego projektu konstytucji.

ZNAJOMOŚĆ PROJEKTÓW KONSTYTUCJI

Brak jednoznacznej oceny, czy wybierać z dwóch czy spośród większej liczby projektów konstytucji, wynika - jak się wydaje - przede wszystkim z całkowitej ich nieznanności. Badanych prosiliśmy, by określili stan swojej wiedzy o obu projektach, zaznaczając odpowiedź na siedmiopunktowej skali, na której 1 oznaczało, że respondent nic

nie wie na temat parlamentarnego projektu konstytucji, natomiast 7 - że czuje się w tym względzie bardzo dobrze poinformowany. Według własnej oceny ankietowanych, jedynie 7% dobrze zna parlamentarny projekt ustawy zasadniczej, jedna trzecia (33%) wie na ten temat bardzo mało, prawie połowa zaś (48%) w ogóle nic nie wie na ten temat.

		CBOS
W jakim stopniu czuje się Pan(i) poinformowany(a) na temat parlamentarnego projektu nowej konstytucji, który ma być zatwierdzony lub odrzucony w ogólnonarodowym referendum?		
Jestem bardzo dobrze poinformowany(a)		2%
Jestem dobrze poinformowany(a)		5%
Jestem średnio poinformowany(a)		11%
Jestem słabo poinformowany(a)		33%
Nic nie wiem na ten temat		48%
Trudno powiedzieć		1%

Jeszcze mniej znany jest obywatelski projekt konstytucji: tylko 6% badanych twierdzi, że czują się dobrze poinformowani, 26 % respondentów coś o nim słyszało, natomiast 60% - nic nie wie na ten temat.

		CBOS
W jakim stopniu czuje się Pan(i) poinformowany(a) na temat tzw. obywatelskiego projektu nowej konstytucji, który zgłosił związek zawodowy NSZZ „Solidarność”?		
Jestem bardzo dobrze poinformowany(a)		2%
Jestem dobrze poinformowany(a)		4%
Jestem średnio poinformowany(a)		7%
Jestem słabo poinformowany(a)		26%
Nic nie wiem na ten temat		60%
Trudno powiedzieć		1%

Jedynymi różnicami między projektem parlamentarnym a obywatelskim, które utrwaliły się w świadomości społecznej, są różnice światopoglądowe. Połowa badanych

stwierdziła, że oba projekty różnią się przepisami dotyczącymi ochrony życia od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci (54% wskazań), ponadto - odwołaniem do Boga i prawa naturalnego (50%) oraz że w obu projektach inaczej określone są relacje między państwem a Kościołem (49%). Znajomość pozostałych różnic jest niewielka - większość ankietowanych nie potrafi określić, czy projekty te różnią się np. stosunkiem do prywatyzacji, uwzględnieniem wartości narodowych, zakresem opiekuńczości państwa, poziomem zabezpieczeń praw socjalnych czy znaczeniem związków zawodowych w państwie. O - podkreślanej przez specjalistów jako najistotniejszej różnicy - możliwości zaskarżania decyzji administracyjnych i bezpośredniego odwoływania się obywateli do Trybunału Konstytucyjnego słyszał tylko co szósty badany, natomiast 68% Polaków nie potrafi powiedzieć, czy projekty te różnią się w tym zakresie.

Tabela 3

w procentach

Czym, według Pana(i) orientacji, różni się parlamentarny projekt konstytucji od tzw. projektu obywatelskiego, zgłoszonego przez NSZZ „Solidarność”? Czy różnią się one:	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
- stosunkiem do ochrony życia od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci	54	3	43
- odwołaniem do Boga i prawa naturalnego	50	6	44
- określeniem stosunków państwo - Kościół	49	4	46
- znaczeniem związków zawodowych w państwie	29	10	61
- stosunkiem do prywatyzacji	28	9	63
- poziomem zabezpieczeń praw socjalnych	28	13	58
- zakresem opiekuńczości państwa wobec obywateli	27	16	56
- uwzględnieniem wagi tradycji narodowej	26	16	58
- stosunkiem do przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	18	24	58
- możliwością odwoływania się obywateli do Trybunału Konstytucyjnego	18	14	68
- uwzględnieniem praw mniejszości narodowych	16	15	69

Można zatem stwierdzić, że bez szerokiej i długotrwałej akcji edukacyjnej na temat konstytucji, referendum stanie się jedynie wydarzeniem politycznym, w którym decyzje będą

podejmowane wyłącznie na zasadzie preferencji politycznych oraz światopoglądowych. Nie będzie to natomiast świadoma decyzja obywateli dotycząca przyszłego kształtu państwa. Obecny poziom wiedzy Polaków wskazuje, że ewentualne referendum konstytucyjne będzie bardziej służyć pomiarowi poparcia dla różnych ugrupowań niż społecznej legitymizacji konstytucji i kształtu ustrojowego III Rzeczypospolitej. Przypominając nie tak odległe doświadczenia związane z referendum dotyczącym uwłaszczenia - kwestią równie nie znaną społeczeństwu - można przypuszczać, że frekwencja w tym referendum będzie równie niska.